

Janov spasený sociální prací?

V souvislosti s nejnovejšími útoky nacionalistů v severních Čechách se jako obvykle ukazuje, že politici, kteří zastupují stát a mluví tu za společnost, tu za lid, tu za všechny slušné občany, nemají nejmenší tušení, co dělat s problémem čím dál většího nepřátelství, které je jak etnické, tak sociální. Zejména prohlášení o tom, jak bude kdosi kohosi převychovávat, někomu pomáhat a jiného socializovat, už přestávají být i úsměvná. Jsou především mimo realitu. Pokaždé, když slyším prohlášení o tom, jak do terénu vyrazí hejna sociálních pracovníků, kteří budou „pracovat s celou komunitou“, nejnověji „v přímém spojení..součinnosti..pod vedením...orgánů“ - to vše v jedné větě, nejnověji pak „terénní pracovníci přímo do rodin“, dělá se mi mdlo. Z takových výroků je především zřejmé, že jejich autoři nemají ponětí o tom, co to terénní sociální práce je, co je s její pomocí možné a co ne a za jakých podmínek. V případě vyhrocených vztahů v lokalitách, kde vedle sebe žijí lidé s významně odlišnými životními styly a hodnotami nebo v nich žije příliš mnoho lidí chudých, případně prostě jen příliš mnoho lidí, nebude terénní sociální práce zrovna tím, co by tam všechny okamžitě spasilo a zítra bylo hned lépe. Kdyby snad ale náhodou ano, kdyby to snad byl ten spásný krok, který by všechny rychle zachránil, pak je na místě otevřeně sdělit netrpělivě vyčkávající společnosti a všemu slušnému a správně žijícímu lidu, že nic takového se nestane a také PROČ se to nestane.

Hlavním důvodem je, že pomáhat nelze jen člověku, který pomoc potřebuje. Současně musí také chtít, aby mu pomáháno bylo. Terénní sociální práce spočívá v častém kontaktu, někdy každodenním, mnohdy dlouhodobém. Je založena na vztahu mezi terénním sociálním pracovníkem a jeho klientem, a ten je třeba vybudovat. Ne každý si s každým rozumí a sedne, navíc kvantita takových vztahů jde nutně na úkor jejich kvalitě. Sociální pracovník tedy nemůže pracovat s příliš velkým množstvím klientů současně. Jde o provázení složitou životní situací, o aktivizaci klientových vlastních sil, o hledání alternativních možností. Není to převychovávání, resocializace a v žádném případě to není cokoli nátlakového. Není možné někomu sociálního pracovníka přidělit a pak očekávat, že budou všichni spokojeni. Není to bombardování dobrem a výcvik ve „správném“ životním stylu. A tuto práci vykonávají v drtivé většině zaměstnanci nestátních neziskových organizací, tedy lidé, kteří nad klienty nemají a nemohou mít žádnou moc.

Sociální práce v terénu, ať už v podobě klasických terénních programů, sociálně aktivizačních služeb nebo v daném případě v podobě asistentů policie, je sociální služba, která se řídí zákonem. Její poskytovatel musí být registrován na příslušném krajském úřadě stejně, jako musí být registrován také každý konkrétní sociální pracovník. Finanční prostředky jeho zaměstnavatel úporně shání a ty, které dostane od státu, dostane v březnu a má je do prosince. Jestli dostane nějaké další i na příští rok, se dozví v půlce následujícího ledna. Když ne, pak má zaměstnance, má pro ně i mnoho práce, ale nemá je z čeho platit. V daném případě se jedná totiž většinou o sociální službu, která je ze zákona zdarma. Celkem logicky - její příjemci žádné prostředky, za které by si ji koupili, nemají. Je tedy vysoce nepravděpodobné, že by zrovna teď, na konci roku, měl někdo z poskytovatelů nějaké volné finanční prostředky nebo nějaké volné zaměstnance, kteří by neměli do čeho píchnout. Navíc o peníze na další rok se už žádalo. Kdyby se snad někde nějaké jakousi náhodou objevily, jakým způsobem a za jakých podmínek k poskytovatelům doputují a kdy? Kdyby tedy nyní všichni poskytovatelé začali houfně nabírat nové kvalifikované sociální a terénní pracovníky a začali je houfně registrovat a ti začali bombardovat úřady o výpisy z rejstříků trestů atd., mohou je do terénu vyslat až ve chvíli, kdy budou nejen registrovaní, ale současně na ně někde seženou peníze. Peníze navíc znamená, že kvalifikovanému terénnímu pracovníkovi zaplatíte čtrnáct tisíc

měsíčně. A to bude nejdřív v dubnu - kdyby to tak všechno pěkně vyšlo. Jenomže žádný poskytovatel s tím dopředu nepočítal, protože žádný neinvestuje nic ani do rozvoje služby ani do svých zaměstnanců, protože v horizontu jednoho roku se plánovat nedá. Také by mohly do terénu houfně vyrazit sociální pracovníce z orgánů sociálně-právní ochrany dětí, tedy zaměstnankyně obcí, které zastupují stát. To jsou zřejmě ty, které budou přidělovány do rodin. Stačí si vybrat libovolný úřad obce s rozšířenou působností v celé ČR a je hned zřejmé, kolik lidí tam pracuje a kolik klientů na každého z nich připadá. A Litvínov na tom rozhodně nebude početně o nic lépe, než jakákoliv jiná obec. Představa desítek terénních sociálních pracovníků, které teď hned vrhne město Litvínov a stát do Janova, je prostě nesmysl. Žádní volní sociální pracovníci nejsou. Ani v Litvínově ani nikde jinde.

Samostatnou kapitolou je pak podpora terénních programů – asistentů policie. Diskuse o tom, jestli zákrok policie v Janově byl nebo nebyl úměrný, je zajímavá, ale z hlediska poskytovatele sociální služby poněkud opožděná. Jestliže policie v nějaké lokalitě musí dělat hráz mezi dvěma skupinami, které se chtějí nebo musí vzájemně zbit a dopředu je to avizované, navíc jde o jakési dlouhodobé neshody, pak je na místě se ptát, proč v lokalitě dlouhodobě nepůsobí asistenti policie – standardní a registrovaná sociální služba, jejímž smyslem je mimo jiné i zprostředkování pomoci policistů klientům ze sociálně vyloučených lokalit. Odpověď je jednoduchá – na tuto službu poskytovatel nedostane od státu žádné peníze - když totiž svou službu nazve takto. Když ji skryje pod ostatní terénní služby, pak jistotu šanci má. Proč? Protože příslušná rozhodovací úřednice na ministerstvu práce a sociálních věcí *si myslí*, že to není žádná sociální služba a protože nemá ráda policajty. A to bez ohledu na to, že jde o terénní program, který je v ČR už několik let úspěšně využíván a naposledy také ukotven v rámci zákona o sociálních službách.

Terénní sociální práce je úspěšná, smysluplná a předchází celé řadě vyhrocených konfliktů a neštěstí. Je to současně práce dlouhodobá, kterou je třeba plánovat, finančně systematicky a jasně podporovat a cíleně rozvíjet na základě komunitního plánování. A proto by bylo čestné sdělit všem občanům, kteří očekávají, jaké úderné kroky teď stát přijme na ochranu těch prvních nebo těch druhých, co tak převratného se po všech kulatých stolech, spanilých jízdách do Janova a minut strávených pod dohledem televizních kamer rychle stane v oblasti sociální práce. Nic.

Michaela Veselá
Společně k bezpečí o.s.